

3. TÁJÉKOZTATÓ KIADVÁNY

A Fájdalom Mérése Demenciában

A demenciában szenvedő személyek esetében különösen nagy a kezeletlen fájdalom előfordulási esélye, mivel a fájdalmuk felismerésének, értékelésének és szóban való kommunikálásának képessége fokozatosan csökken a demencia előrehaladásával [3,4]. Emiatt alternatív módszerekre van szükség a fájdalom mérésére a sérülékeny személyeknek ebben az egyre növekvő számú csoportjában – olyanokra, amelyek nem függenek a betegeknek a fájdalomukról való beszámolási (önbevallási) képességén – annak érdekében, hogy biztosíthassuk, hogy fájdalmukat pontosan fel tudjuk mérni a kellő időben.

A fájdalom mérése demenciában: önbevallás

Noha az önbevalláson alapuló fájdalom értékelés validitása csökken a demencia előrehaladásával, az önbevallás még mindig egy megfelelő módszer lehet a fájdalom mérésére a demencia korai stádiumaiban, amikor a beteg még képes felismerni és verbalizálni a fájdalmat [10]. Azonban körültekintőnek kell lenni fájdalom önbevalláson alapuló mérésénél demencia esetén, így például javasolt egyszerű skálákat alkalmazni (pl.: verbális deskriptor skálák), megismételni a kérdést valamint a skála alkalmazásának módjára vonatkozó utasításokat, illetve elegendő időt hagyni a válaszadásra [10]. Továbbá személyre szabottabb megközelítési módszert kell alkalmazni, ami figyelembe veszi az egyén specifikus neuropszichológiai hiányosságait (pl.: memória deficitek, afázia), csakúgy, mint a beteg kognitív képességeit. Mindezt meg lehet valósítani egy rövid neuropszichológiai felméréssel. Amikor a demencia a közepes fokú és súlyos stádiumokba lép, a fájdalom önbevallási képessége gyakran teljesen megszűnik [7]. Az orvosok ezzel tisztában kell hogy legyenek, s azt, hogy a beteg nem számol be fájdalomról nem szabad a fájdalommentes állapot jeleként interpretálni súlyos kognitív zavarban szenvedő egyének esetében.

A fájdalom mérése demenciában: megfigyelésen alapuló fájdalom skálák

Az elmúlt két évtizedben számos megfigyelésen alapuló, fájdalomviselkedést osztályozó skálát fejlesztettek ki demenciában szenvedő személyek számára (pl.: PACSLAC [2], PAIC [1], MOBID2 [6], DOLO-Plus [9], PAINAD [11]). Ezeknek a skáláknak általában részei az arckifejezések, a vokalizáció és a test mozgásainak értékelésére vonatkozó megfigyelésen alapuló elemek (megfigyelésen alapuló fájdalom skálákat összefoglaló friss közleményért lásd az [5] és [12] hivatkozásokat). A megfigyelésen alapuló skálák felvétele

© Copyright 2019 Nemzetközi Fájdalom Társaság. Minden jog fenntartva.

Az IASP azzal a céllal hoz össze tudósokat, klinikusokat, egészségügyi ellátókat és törvényhozókat, hogy világszerte előmozdítsa és támogassa a fájdalommal kapcsolatos kutatásokat, és a hatékonyabb fájdalomkezelés érdekében átültesse a megszerzett tudást a klinikai gyakorlatba.

© Copyright 2019 Európai Fájdalom Szövetség (EFIC). Minden jog fenntartva.

Az Európai Fájdalom Szövetség (EFIC) egy a fájdalommal kapcsolatos kutatásokkal és gyógyítással foglalkozó multidiszciplináris szakmai szervezet, amely az IASP 37 Európai Tagszervezetéből áll.

vagy nyugalomban (néhány perces megfigyelést követően) vagy a beteg napi tevékenységeinek végzése alatt (ADL; activities of daily living) történik. Mivel a betegek nyugalomban való megfigyelése elképzelhető, hogy nem fedi fel a meglévő fájdalmat, különösen krónikus fájdalombetegségek esetén, ma már javasolt a betegek megfigyelése mozgás vagy transzfer közben [6].

Annak ellenére, hogy már számos skála került kifejlesztésre, ezek a skálák gyakran nem épülnek be kellőképpen a klinikai gyakorlatba. A beépülés akadályai között szerepel az ösztönzés hiánya, az időhiány, a fájdalomviselkedés megfigyelésének nehézsége a betegellátó feladatok mellett, a pontozás módjára vonatkozó bizonytalanság, valamint pontok interpretálására vonatkozó bizonytalanság. Ezért több erőfeszítésre van szükség ezeknek az akadályoknak a leküzdésére és annak biztosítására, hogy az ilyen megfigyelésen alapuló fájdalomskálák használata a rutin standard része legyen a demenciában szenvedő betegek ellátása során.

Fájdalom mérése demenciában: automatizált fájdalommérés videórendszerek segítségével

Az automata fájdalomdetektáló rendszerek terén megvalósult új fejlesztések annak az ígéretével kecsegtetnek, hogy az ilyen rendszerek kiegészítő eszközként használhatók lehetnek, segítvén a humán betegellátót. Az automatizált fájdalomdetektáló rendszerek kifejlesztését célzó legtöbb próbálkozás az arckifejezések automatizált elemzésére fókuszált [8]. Noha az automatikus fájdalomdetektáló rendszerek fejlesztésében elért előrehaladás nagyon impresszív, még mindig számos akadályt kell legyőzni annak érdekében, hogy ezeket a rendszereket alkalmazhassuk a klinikai ellátásban. Mindazonáltal, figyelembe véve a gyors ütemű fejlődést ezen a területen, joggal számíthatunk rá, hogy az ilyen rendszerek elérhetőek lesznek az elkövetkezendő évtizeden belül.

Konklúzió

- A fájdalom mérése demenciában szenvedő betegek esetében mindig az önbevalláson és a megfigyelésen alapuló fájdalommérés kombinációjából kell álljon. A demencia súlyosbodásával az ellátást végzőknek egyre inkább a fájdalom viselkedésbeli indikátoraira kell támaszkodni. A neuropszichológiai felmérés segíthet a megfelelő fájdalommérő módszer kiválasztásában és lehetővé teszi a személyre szabottabb mérési módszerek alkalmazását.
- Megfigyelésen alapuló fájdalommérést nyugalomban és transzfer helyzetekben is el kell végezni (vagy egyéb hétköznapi tevékenységek során) fájdalomviselkedést mérő skálák segítségével.
- Ki kell fejleszteni kiváló, a demens betegek körében végzett fájdalommérés implementációjára vonatkozó koncepciókat, hogy biztosíthassuk, hogy az ilyen megfigyelésen alapuló fájdalom skálák használata a standard részévé váljon a demenciában szenvedő betegek ellátása során, valamint, hogy biztosíthassuk a standard használatot.
- A jövőben az automatizált fájdalomérzékelő rendszerek kiegészítő eszközként használhatók lehetnek, segítvén a human betegellátót a demenciában szenvedő betegek fájdalmának mérésében.

© Copyright 2019 Nemzetközi Fájdalom Társaság. Minden jog fenntartva.

Az IASP azzal a céllal hoz össze tudósokat, klinikusokat, egészségügyi ellátókat és törvényhozókat, hogy világszerte előmozdítsa és támogassa a fájdalommal kapcsolatos kutatásokat, és a hatékonyabb fájdalomkezelés érdekében átültesse a megszerzett tudást a klinikai gyakorlatba.

© Copyright 2019 Európai Fájdalom Szövetség (EFIC). Minden jog fenntartva.

Az Európai Fájdalom Szövetség (EFIC) egy a fájdalommal kapcsolatos kutatásokkal és gyógyítással foglalkozó multidiszciplináris szakmai szervezet, amely az IASP 37 Európai Tagszervezetéből áll.

IRODALOMJEGYZÉK

- [1] Corbett A, Achterberg W, Husebo B, Lobbezoo F, de Vet H, Kunz M, Strand L, Constantinou M, Tudose C, Kappesser J, de Waal M, Lautenbacher S; EU-COST action td 1005 Pain Assessment in Patients with Impaired Cognition, especially Dementia Collaborators: <http://www.cost-td1005.net/>. An international road map to improve pain assessment in people with impaired cognition: the development of the Pain Assessment in Impaired Cognition (PAIC) meta-tool. *BMC Neurol*. 2014 Dec 10;14:229. doi: 10.1186/s12883-014-0229-5.
- [2] Fuchs-Lacelle S1, Hadjistavropoulos T. Development and preliminary validation of the pain assessment checklist for seniors with limited ability to communicate (PACSLAC). *Pain Manag Nurs*. 2004 Mar;5(1):37-49.
- [3] Gibson SJ, Lautenbacher S: Pain Perception and Report in Persons with Dementia. In: Lautenbacher S, Gibson SJ (eds): *Pain in Dementia*. Wolters Kluwer and IASP Press, 2017. pp 43-54.
- [4] Hadjistavropoulos T, Herr K, Prkachin KM, Craig KD, Gibson SJ, Lukas A, Smith JH. Pain assessment in elderly adults with dementia. *The Lancet Neurology* 2014, 13(12), 1216-1227.
- [5] Herr K, Zwakhalen S, Swafford K. Observation of pain in dementia. *Current Alzheimer Research* 2017, 14(5), 486-500.
- [6] Husebo BS, Strand LI, Moe-Nilssen R, Husebo SB, Ljunggren AE: Pain in older persons with severe dementia. Psychometric properties of the Mobilization-Observation-Behaviour-Intensity-Dementia (MOBID-2) Pain Scale in a clinical setting. *Scand J Caring Sci* 2010, 24(2):380-391.
- [7] Kaasalainen S, Crook J. An exploration of seniors' ability to report pain. *Clinical nursing research* 2004, 13(3), 199-215.
- [8] Kunz M, Seuss D, Hassan T, Garbas JU, Siebers M, Schmid U, Lautenbacher S. Problems of video-based pain detection in patients with dementia: a road map to an interdisciplinary solution. *BMC geriatrics* 2017, 17(1), 33.
- [9] Lefebvre-Chapiro S. The DOLOPLUS 2 scale - evaluating pain in the elderly. *European Journal Of Palliative Care*. 2001;8:191-194.
- [10] Pautex S, Lautenbacher S: Methods of Assessing Pain and Associated Conditions in Dementia: Self-report Pain Scales. In: Lautenbacher S, Gibson SJ (eds): *Pain in Dementia*. Wolters Kluwer and IASP Press, 2017. pp. 119-132.
- [11] Warden V, Hurley AC, Volicer L: Development and psychometric evaluation of the Pain Assessment in Advanced Dementia (PAINAD) scale. *J Am Med Dir Assoc* 2003, 4(1):9-15.
- [12] Zwakhalen S, Herr K, Swafford K. Observational pain tools. In *Pain in Dementia*, ed. Stephen J Gibson and Stefan Lautenbacher, Wolters Kluwer and IASP Press, 2017

SZERZŐK

Miriam Kunz, PhD
Alelnök, Nemzetközi Év Munkacsoport
Orvosi Pszichológiai és Szociológiai Intézet
Augsburgi Egyetem
Augsburg, Németország

Stefan Lautenbacher, PhD
Élettani Pszichológiai Intézet
Bambergi Egyetem
Bamberg, Németország

© Copyright 2019 Nemzetközi Fájdalom Társaság. Minden jog fenntartva.

Az IASP azzal a céllal hoz össze tudósokat, klinikusokat, egészségügyi ellátókat és törvényhozókat, hogy világszerte előmozdítsa és támogassa a fájdalommal kapcsolatos kutatásokat, és a hatékonyabb fájdalomkezelés érdekében átültesse a megszerzett tudást a klinikai gyakorlatba.

© Copyright 2019 Európai Fájdalom Szövetség (EFIC). Minden jog fenntartva.

Az Európai Fájdalom Szövetség (EFIC) egy a fájdalommal kapcsolatos kutatásokkal és gyógyítással foglalkozó multidiszciplináris szakmai szervezet, amely az IASP 37 Európai Tagszervezetéből áll.

A Nemzetközi Fájdalomtársaságról (IASP)®

Az IASP a vezető szakmai fórum a fájdalommal kapcsolatos tudomány, orvosi gyakorlat és oktatás tekintetében. [A tagság lehetősége minden olyan szakember számára nyitva áll](#), aki a fájdalom kutatásával, diagnosztikájával vagy kezelésével foglalkozik. Az IASP tagjainak száma meghaladja a 7000 főt, akik 133 ország, 90 nemzeti szervezet és 22 speciális érdekcsoport képviselői.

Az Európai Fájdalom Szövetségről (EFIC)®

Az Európai Fájdalom Szövetség (EFIC) egy a fájdalommal kapcsolatos kutatásokkal és gyógyítással foglalkozó multidiszciplináris szakmai szervezet, amely a Nemzetközi Fájdalomtársaság (IASP) 37 Európai Tagszervezetéből áll és mintegy 20.000 orvost, ápolót, tudóst, pszichológust, gyógytornászt illetve egyéb a fájdalomtudományban érintett egészségügyi szakembert reprezentál

A Nemzetközi és Európai Év a Legsérülékenyebbek Fájdalma Ellen program keretében az IASP és az EFIC egy Tájékoztató Kiadványokból álló sorozatot adott ki, amely a fájdalommal kapcsolatos különböző témakörökkel foglalkozik. A dokumentumok számos különböző nyelvre lettek lefordítva és ingyenesen letölthetők. További információért látogassa meg a [GYAP](#) és a [EYAP](#) weboldalakat.

FORDÍTOTTA:

Dr. Szalárdy Levente

© Copyright 2019 Nemzetközi Fájdalom Társaság. Minden jog fenntartva.

Az IASP azzal a céllal hoz össze tudósokat, klinikusokat, egészségügyi ellátókat és törvényhozókat, hogy világszerte előmozdítsa és támogassa a fájdalommal kapcsolatos kutatásokat, és a hatékonyabb fájdalomkezelés érdekében átültesse a megszerzett tudást a klinikai gyakorlatba.

© Copyright 2019 Európai Fájdalom Szövetség (EFIC). Minden jog fenntartva.

Az Európai Fájdalom Szövetség (EFIC) egy a fájdalommal kapcsolatos kutatásokkal és gyógyítással foglalkozó multidiszciplináris szakmai szervezet, amely az IASP 37 Európai Tagszervezetéből áll.